

Ulusal Mevzuatın AİHM Yargılamasındaki Rolüne Dair Kısa Bir Değerlendirme

Bilindiği üzere Sovyet sisteminin dağılması ile çeşitli arayışlara giren eski Sosyalist Cumhuriyetler bir takım uluslararası batı örgütlenmelerine üye olmaya başladılar. Eski Sovyet sisteminin lideri olan Rusya bu gelişmeler çerçevesinde 1998 yılında bireysel başvuru hakkının önünü açarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin bağlayıcılığını kabul etti.

Bu ön açıklama sonrasında aşağıda çevirisini okuyacağınız karar, ilk bakıldığında sıradan bir AİHM kararı gibi gözükse de aslında mülkiyet hakkına getirdiği yorum açısından oldukça dikkat çekici olmasının yanı sıra ve bir entegrasyon sürecinin izlerini de taşımaktadır. Mahkeme içtihatları ışığında mülkiyet hakkının çoğunlukla taşınır veya taşınmaz mallara sahiplikle ilgili bir kavram olarak ele alındığı söylenebilir. Dolayısıyla bu tür bir sahiplik ilişkisinden yoksun olanların bu başlık altında herhangi bir yakınma ileri sürebilmeleri hemen hemen imkansızdır.

Hal böyle olmakla birlikte Mahkeme, Rusya tarafından ikamet etmesi için teorik olarak başvurucuya tahsis edilen bir evin pratikte verilmemesini bir mülkiyet hakkı ihlali olarak yorumlamıştır. Mahkeme bu yorumunu sosyalist sistemdeki Devletin mülkiyet anlayışı ile o Devletin ulusal iskan sistemine dayandırmıştır. Başvurucunun sadece Rusya Devletinin vatandaşı olmak dışında gayrimenkul üzerinde kapitalist/liberal hukuk sistemindeki gibi (bizim anladığımız anlamda) bir mülkiyet hakkı olmadığı düşünüldüğünde, AİHM tarafından mülkiyet hakkı ihlalinin tespit edilmesi Komünist/Sosyalist bir örgütlenmeden yeni çıkan bir Devletin ulusal hukukunun o ülkede anlaşıldığı şekilde anlamlandırıldığı ve yakınmanın da o bağlamda ele alındığı ortaya çıkmaktadır.

Bu karar neticede AİHM'in batı demokrasisi ve mülkiyet hakkı anlayışı ile Sosyalist Devlet ve mülkün kamuya ait olması/bireysel mülksüzlük anlayışı arasında bir denge kurma, bir harmanlama çabasının örneğidir. Karara dikkatimi çeken sevgili ağabeyim Av. Güney Dinç'e çok teşekkür ederim.

Serkan Cengiz / Avukat

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

PONOMARENKO / RUSYA DAVASI¹

İngilizce özgün metinden çeviren
Avukat Serkan Cengiz²

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru no. 14656/03)

STRASBURG

15 Şubat 2007

*İşbu karar Sözleşme m. 44/2'de belirtilen koşullar uyarınca kesinleşecektir.
Karar düzeltiye tabi tutulabilir.*

---

² İzmir Barosu Üyesi, www.serkancengiz.av.tr

Ponomarenko / Rusya davasında,

L. LOUCAİDES, *Başkan,*
A. KOVLER,
E. STEİNER,
K. HAJİYEV,
D. SPIELMANN,
S.E. JEBENS,
G. MALİNVERNİ, *yargıçlar,*

ve S. NIELSEN, *Bölüm Yazı İşleri Müdürü'*nden oluşan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Birinci Bölüm), 25 Ocak 2007 tarihinde yapılan kapalı oturum sonrasında aynı günlü aşağıda belirtilen karara varmıştır.

USUL

1. Dava Olga Ivanovna Ponomarenko tarafından (“Başvurucu”) 29 Mart 2003 tarihinde İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesinin (Sözleşme) 34. maddesi uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“Mahkeme”) önünde Rusya’ya karşı yapılan başvurudan (no.14656/03) kaynaklanmıştır

2. Rus hükümeti (“hükümet”) Avrupa İnsan Hakları mahkemesindeki temsilcisi sayın P. Laptev tarafından temsil edilmiştir.

3. Mahkeme 19 Eylül 2005 tarihinde başvurunun Hükümete bildirilmesine karar vermiştir. Sözleşme madde 29/3 uyarınca Mahkeme davanın esası ile kabuledilebilirliğini aynı anda incelemeye karar verdi.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

4. 1933 doğumlu olan başvuru Kaliningrad Bölgesinde bulunan Chernyakhovsk’ da yaşamaktadır.

5. 27 Mart 2002 tarihinde Kaliningrad Bölgesi Chernyakhovsk İlçe Mahkemesi başvurusunun savunma Bakanlığına bağlı Chernyakhovsk iskan yetkilisine (*квартирно-эксплуатационная часть Министерства Обороны РФ г.Черняховска*) aleyhine açtığı kalacak yer tahsisi talepli

davasını kabul etmiştir. Mahkeme iskan makamına yönelik olarak şu talimatı vermiştir:

“..ailesi sadece bir kişiden oluşan bayan Ponomarenko'ya daimi kullanımı için bir kişinin yaşaması için gerekli olduğu tespit edilen 12 metrekare'den aşağıda olmayacak şekilde Chernyakhovsk'da uygulanan standartlara uygun olarak gerekli sıhhi ve teknik standartlara cevap veren ve iyi donanımlı bir ikamet yeri sağlanmalıdır.

6. İlçe Mahkemesi ayrıca manevi zararları için başvurucu lehine 1000 Rus rublesine hükmetmiştir.

7.İskan Makamı 3 Nisan 2002 tarihinde başvurucuya bir odadan ibaret olan bir daire tahsis etmiştir. Hal böyle olmakla birlikte söz konusu dairenin sıhhi koşulları taşımaması nedeniyle başvurucu daireyi kabul etmemiştir.

8.27 Mart 2002 tarihli mahkeme kararı temyiz edilmemiş ve karar 9 Nisan 2002 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Chernyakhovsk Bölgesi icra servisi 12 Nisan 2002 tarihinde kararın icrası işlemlerini başlatmış ve davalı kurum 30 Nisan 2002 tarihinde hükmün manevi tazminata ilişkin kısmını yerine getirmiştir.

10.İskan Makamından özel bir komisyon 3 Nisan'da başvurucuya tahsis edilmiş olan daireyi ziyaret etmiş ve 12 Eylül 2002 tarihinde dairenin sadece kısmı olarak gerekli donanıma sahip olduğunu ve başka bir kişi tarafından işgal edilmekte olduğu sonucuna ulaşmıştır.

11. 23 Mayıs 2003 tarihinde iskan makamı yeni tespit edilen koşullar nedeniyle söz konusu yargılamanın tekrardan ele alınması talebiyle İlçe Mahkemesine başvurmuş, buna karşın başarısız olmuştur. İskan Makamı Rusya Federasyonu Hükümetinin 11 Ekim 2002 tarihli kararı uyarınca Savunma Bakanlığı kontrolünde olan iskan mekanlarının yerel idareye bırakıldığını iddia etmişlerdir.Dolayısıyla da 27 Mart 2002 tarihli ilamın icrası olası değildir.

12. İlçe Mahkemesi, icra makamının talebini takiben, iskan makamının sadece bazı iskan mekanlarını yerel idareye teslim ettiğini tespit etmiştir. Mahkeme icra makamına hangi evlerin iskan makamının kontrolüne bırakıldığını tespit etmesini ve bunlardan bir tanesinin başvurucuya tahsis etmesini talimatını vermiştir.

13.21 Mart ve 6 Nisan 2005 tarihlerinde icra makamı, iskan makamının başkanını 27 Mart 2002 tarihli kararı uygulamadığı gerekçesiyle para cezasıyla cezalandırmıştır.

14. 26 Ocak 2006 tarihinde İskan Makamı ve başvurucunun vekili bir sosyal kiracılık sözleşmesi tanzim etmişler ve anlaşma ile başvurucuya bir daire tahsis edilmiştir. 9 Şubat 2006 tarihinde başvuru önerilen yeri kabul ettiğine dair evrakı imzalamıştır.

HUKUK

I. İDDİA EDİLEN SÖZLEŞMENİN 6.MADDESİ VE 1 NOLU PROTOKOLÜN 1.MADDESİ İHLALİ

15. Başvuru 27 Mart 2002 tarihli mahkeme kararının infaz edilmemesi nedeniyle yakınmıştır. Mahkeme (AİHM) başvuru yakınmalarının Sözleşmenin 6.maddesinin ve 1 nolu Protokolün 1.maddesi altında incelenecek nitelikte olduğu kanaatindedir (bkz *Burdov / Rusya*, no. 59498/00, § 26,AİHM 2002-III). Bu maddelerin ilgili kısımları şöyledir:

Sözleşme m. 6 § 1

“Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. Hüküm açık oturumda verilir; ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve ulusal güvenlik yararına, küçüklerin korunması veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde, veya davanın açık oturumda görülmesinin adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, duruşmalar dava süresince tamamen veya kısmen basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir.”

1 nolu Protokol 1.madde

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin yada başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.”

A. Kabuledilebilirlik

16. Mahkeme, Sözleşmenin 35. maddesinin 3. paragrafı uyarınca başvurunun temelsiz olmadığını belirtir.. mahkeme ayrıca başvurucunun başka bir gerekçe altında da kabul edilmez olarak sınıflandırılmayacağına işaret eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir olarak ilan edilmek durumundadır.

B. Esas

17. Hükümet 27 Mart 2002 tarihli kararın süresi içinde infaz edilmediğini kabul etmektedir. Hükümet ayrıca adı geçen nihai kararın infaz edilememesi nedeniyle başvurucunun Sözleşmenin 6.maddesi ve 1 nolu Protokolün 1.maddesi altında belirtilen haklarının ihlal edildiğini kabul etmiştir.

18. Başvurucu iddialarını yinelemiştir.

19. Mahkeme 27 Mart 2002 tarihinde başvurucunun ilamı aldığını, ve bu ilamın bir sonucu olarak yerel makamların başvurucuya bir daire tahsis etmek zorunda olduklarını gözlemlemektedir. İşbu ilam 9 Nisan 2002 tarihinde icraya konulabilme koşullarını sahip olmuştur. Buna karşın ilam 3 yıldan fazla bir süre icra edilmeksizin beklemiştir. İhlali kabul eden Hükümet tarafından herhangi bir mazeret de ileri sürülmemiştir.

20. Mahkeme görülmekte olan bu dava ile benzer meseleler ihtiva eden diğer davalarda sıklıkla 1 nolu Protokolün 1.maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bknz. *Malinovskiy / Rusya*, no. 41302/02, AİHM 2005-..., *Mikryukov / Russia*, no. 7363/04, 8 Aralık 2005).

21.Mahkeme, kendisine sunulan materyalleri inceledikten sonra, görülmekte olan bu dava da farklı bir sonuca varmak için herhangi bir neden olmadığı kanaatindedir. Konuyla ilgili içtihatlarını göz önüne alan Mahkeme, başvurucunun lehine olan mahkeme kararını yıllarca uygulamayan yerel yetkililerin başvurucunun mahkemeye başvurma hakkının özüne zarar verdiğini ve başvurucunun makul koşullarda kendisine verilmesini beklediği bir daireden yoksun bıraktıklarını tespit etmiştir.

22. Bu nedenlerden dolayı Sözleşmenin 6.maddesi ve 1 nolu Protokolün 1.maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 41.MADDESİNİN UYGULANMASI

23. Sözleşmenin 41.maddesi şöyledir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Zarar

24. Başvurucu manevi zararları için 10.000 Avro talep etmiştir.

25. Hükümet başvurusunun talebinin aşırı olduğunu ve makul olmadığını iddia etmiştir.

26. Mahkeme devlet yetkililerinin başvuru lehine olan bir ilamı icra etmemelerinden dolayı başvurusunun belirli bir elem ve düş kırıklığı yaşamış olmasının çok kuvvetle muhtemel olduğunu belirtmektedir. Hal böyle olmakla birlikte talep edilen tutar aşırı gibi gözükmektedir. Mahkeme Burdov davasında hükmedilen tazminatı, görülmekte olan bu davadaki tazminatın doğasını, icra işlemlerinin süresini ve konuyla ilgili diğer hususları göz önüne almaktadır. Mahkeme hakkaniyete uygun olarak yaptığı değerlendirme sonucunda başvuru lehine 3.100 Avro manevi tazminata (ve ek olarak bu miktara uygulanabilecek her türlü faize) hükmeder.

B. Ücretler ve Masraflar

27. Başvurucu yerel mahkemeler ve Mahkeme önündeki işlemlerle ilgili olarak herhangi bir ücret ve masrafın ödenmesi talebinde bulunmamıştır. Dolayısıyla mahkeme bu başlık altında herhangi bir ödeme çağrısı olmadığını tespit eder.

C. Temerrüt Faizi

28. Mahkeme, bu davada gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizi oranına dayandırılması ve ayrıca bu orana %3'lük bir eklenti yapılması gerektiği düşüncesindedir.

BU NEDENLERLE, MAHKEME

1. Başvurunun kabuledilebilir olarak ilan edilmesine;
2. Sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafı ile 1 nolu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğine
3. (a) Sorumlu Devlet tarafından , Mahkeme kararının Sözleşme'nin madde 44/2 uyarınca kesinleşmesinden itibaren 3 ay içerisinde, manevi zararları için başvurucuya 3.100 Avro ile tahakkuk ettirilebilecek her türlü verginin ödeme tarihindeki rayiç kur üzerinden ödenmesine;
- (b) Yukarıda belirtilen 3 aylık sürenin sona ermesinden itibaren meblağın ödenmesi tarihine kadar Avrupa Merkez Bankasının marjinal borç verme faizine 3 puanlık bir ek yapılarak ayrıca gecikme faizi ödemesi yapılmasına;
4. Başvurucunun geri kalan adli tatmin taleplerinin oybirliğiyle reddine karar verir.

Mahkeme İç Tüzüğü madde 77/2 ve 3 uyarınca yazılı ve İngilizce olarak 15 Şubat 2007 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Søren NIELSEN
Yazı İşleri Müdürü

Loukis LOUCAIDES
Başkan